

Рецензия

за представения труд на

ас. д-р Стоян Дечев

във връзка с конкурса за доцент по

„Визуална комуникация“ и „Живопис“

по направление 8.2. Изобразително изкуство,

от проф. д-р Бисера Вълева, СУ „Св. Климент Охридски“

В хабилитационния си труд ас. д-р Стоян Дечев Дечев е представил за рецензия различни по вид работи, които са обособени в групи по вид и жанр (знаци и логотипи, филателна графика, плакат, живопис, калиграфия, карикатура, илюстрация и др.). По обявения в Държавен вестник (бр. 101/27.11.2020 г.) конкурс за „доцент“, направление 8.2 „Изобразително изкуство“ („Визуална комуникация“ и „Живопис“) за нуждите на катедра „Плакат и визуална комуникация“ на НХА, той е единствен кандидат.

Ас. д-р Стоян Дечев е роден в Смолян на 26. 04. 1959.

През 1978 г. завършва Художествена гимназия „Илия Петров“ в гр.София, а през 1987г. специалност „Плакат“ във ВИИИ „Николай Павлович“ (НХА), гр. София. След завършването се реализира като художник-проектант в СП „КОХУ Пазарджик“ в гр. Пазарджик (1991г.), като арт-директор в рекламноподграфска къща „Дарс“ в гр. Бургас (1995 – 2000г.), както и като художник на свободна практика. Бил е помощник-реставратор в Окръжен исторически музей в гр. Смолян. В три времеви периода е бил член на специализирания експертен съвет по маркоиздаване към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията (2005 – 2009г.; 2011-2015г.; 2019+). От 2013г. Стоян Дечев е консултант на БНБ за нови емисии на български банкноти и монети, нумизматични ценности и обекти на изкуството.

Началото на педагогическата му дейност е свързана с преподаването на изобразително изкуство в училище с разширено изучаване на изобразително изкуство „Братя Миладинови“ в гр. Бургас. След него последователно

преподава по графичен дизайн, шрифт и полиграфия в английско-гръцки частен професионален колеж „Делта“ в гр. София (2003-2015г.) и в ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград, като хоноруван преподавател по живопис и рисуване. От 2000 до 2018 г. е хоноруван преподавател по живопис и визуална комуникация в специалност „Плакат и визуална комуникация“, НХА, гр. София. От 2018 година е асистент по живопис в специалност „Плакат и визуална комуникация“ на НХА, гр. София, на основен трудов договор.

В периода от постъпването си (като хоноруван преподавател 2000г.) в „Плакат и визуална комуникация“ досега Стоян Дечев преподава дисциплината „Живопис“ в ракурса на спецификата и особеностите на специалността. Търсените от него визуално - теоретични методи са насочени към усъвършенстване на вече съществуващите учебни постановки и създаването на нови, фокусирани върху развитието на творческото мислене на студентите.

Ас. д-р Стоян Дечев има защитен докторат на тема „Професор Александър Поплилов – преподавателски принос за изкуството на плаката в България“ (2018г), тринадесет публикации, както и респектираща художествена биография. Има три самостоятелни изложби. Участва в общи изложби, арт - проекти и арт - конкурси в България и в чужбина. Като следствие от тази творческа активност той има множество признания и награди. За последните пет години те са: през 2020г. - Първа награда от конкурс на БНБ, гр. София за сребърна монета 100 години Национална музикална академия „Панчо Владигеров“, Голямата награда на секция „Карикатура“ към СБХ, гр. София, „45 Национална изложба на карикатурата“ – Габрово, Втора награда от конкурс за лого на AmCham (Американска търговска камара), гр. София; 2019г.: Първа награда от конкурс на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за пощенско-филателно издание „Народно изкуство“, Номинация от международна изложба-конкурс „Световна галерия на карикатурата“ – Скопие, Македония; 2018г. - Диплом от международен фестивал за хумор и сатира „Златен шлем“, гр. Крагуевац, Сърбия; 2017 г. - Диплом от международен фестивал на афоризма и карикатурата „Карнавал и

еротика“, гр. Струмица, Северна Македония, Първа награда от национален конкурс за карикатура „Турист в България“, гр. София, Почетен диплом от конкурс за карикатура „International cartoon contest Peer 650“, гр. Брюж, Белгия; 2016г. - Бронзов плакет от международен фестивал на афоризма и карикатурата „Карнавал и еротика“, гр. Струмица, Северна Македония, Първа награда от национален конкурс за карикатура и шарж „Виното в бита и културата на европейските народи“, гр. Русе.

В контекста на обявения конкурс, Стоян Дечев е представил в основния хабилитационен труд два типа работи – такива, които са обособени в областта на визуалната комуникация и такива, в областта на живописата. В обемната част на визуалната комуникация авторът е групирал работите си в раздел „Знаци и логотипи“, които се състоят от осем знака, пет знака с логотип и четири логотипа. В тези форми на графичен дизайн Стоян Дечев подхожда с оригиналност на креативното търсене, което създава и разпознаваем, концентриран графичен език. Подобен е неговият подход във филателната графика, в който раздел, силно ограничен от различни технически и технологични правила, той успява да покаже визуална индивидуалност постигната от съчетание на рисунка, цвят, адекватност на използвания шрифт, неочакван композиционен ракурс.

Разделът „Плакати“ на хабилитационния труд, се състои от дванадесет плаката, които са изградени в традициите на специалност „Плакат и визуална комуникация“ - с компактност на идеята, с максимален фокус върху възприятието от зрителя. Създаващите изображения елементи, макар и съчетание от различни техники, са в единство, хомогенни във визията, без да предполагат съзнателното разчленяване на образа. Неслучайно завършвам със споменаването на плакатите в хабилитационния труд, защото именно така може да бъде забелязана връзката със следващата голяма част – живописните произведения на Стоян Дечев.

Един от представените плакати в смесена техника (темпера и акварел) - „Зимни музикални вечери, Пазарджик, 2001/15.02“ - е изградена като

експресивна живописна композиция. Контрастът между графичните елементи, персонализиращи струнните инструменти, с подчертаната обща фовистична цветност е като препратка към философията на Кандински за връзката между цвят и музика, между музика и форма („За духовното в изкуството“), което е водещо за общото емоционално въздействие на работата. В този „живописен“ плакат Стоян Дечев използва умело възможностите на акварелната техника като работа и върху мокра, и върху суха основа, като по този начин увеличава динамичния изобразителен диапазон. В същата стилистика, като подход, са подбраните самостоятелни живописни произведения в реабилитационния труд. Те са в традициите на развитие на тази дисциплина в ателието по „Плакат“ през годините, в които се поощрява изобразителният акцент върху интерпретацията на натурата, чрез работата с традиционни техники върху хартия и платно, употребата на декоративни илюстративни елементи, както и на необичаен композиционен ракурс. Това са всички елементи, които съставят амалгамата на изобразителния език на художника на плаката и визуалната комуникация или както авторът заявява, че това е „положеният идеал“ в това сложно и всепоглъщащо изкуство от професор Александър Поплилов и „неговите следовници“.

Живописните серии в реабилитационния труд също са базирани на натурата. Всъщност това само е формалният повод за артистични интерпретации, които са в унисон с емоционалната и пластична философия на автора. Работите са групирани в цикли: „Родопи“, „Портрети на учени, хуманисти, общественици“, „Впечатления от чужбина“, „Социални мотиви“. Това е основна посока в работата на Стоян Дечев, като цикличността е съзнателно търсен процес, в който създаваната образност не се тиражира формално, а се надгражда смислово и пластично. Подбраните композиции от цикъла „Родопи“ са стойностна фигуративна работа и експресивен, със сгъстен колорит, натюрморт, който, на пръв поглед, е кадрирано ежедневие. Тези композиции са дълбоко лични и преживяни. Качество на автора е изборът на материала за изпълнението. За обобщения портрет на родопските деца той

използва акварел върху суха основа, който е артистична еманация на чистота, непосредственост и спонтанност в интерпретацията на образа. В натюрморта, в който се създава усещане за случайност на кадрирането и в избора на контрастна цвятова гама, се разчита сложен наратив. Колоритът в композицията препраща към жизнената и динамична цвятност в традиционните халища, козаци, носии, но непретенциозният сюжет подвеждащо разкрива и друга, не така слънчева страна и идилия, в стилистиката на „Родно изкуство“. Предметите всъщност подсказват за ежедневието, неизбежно обвързано с тежък труд. Такъв тип социална препратка е напълно в изобразителната насока на специалността, в която преподава Стоян Дечев, в уменията за концентрация на смислови послания, чрез отношението на елементите в изображението.

Тези работи стават естествен преход към другия, представен в реабилитационния труд, цикъл „Социални мотиви“. В него присъства своеобразен натюрморт, както и еднофигурни композиции. В тези работи може да се направи аналогия с установените традиции за интерпретация на социалната тема в изкуството, формирани от художници като Борис Ангелушев, Александър Жендов, Илия Бешков и връзката с основни посоки в развитието на творчеството на автора. В композиционното решение на „Човек с хляб“, например, може да се открият добрите традиции на Александър Поплилов за използването на материала и композицията като смислов и визуален фокус. И за фигуралните, и за нефигурални композиции на Стоян Дечев е характерна емоционалната пристрастност към целостта на работата. За него впечатляващите ефекти и техническа виртуозност са средство, а не крайна художествена цел. В тези работи, в които присъстват ясно отправени послания, авторът е силно съпричастен към близката връзка със зрителя, без да разчита на неговата предварителна подготовка. В композициите са разчетими и неотменни илюстративни елементи, които, обаче, създават общата канава на работата и подсилват обобщението на посланието.

Много ярки примери за това са творбите обединени в цикъл „Портрети (Поклон)“. Тези портретни еднофигурни композиции са изпълнени с темпера –

техника, която позволява както уплътняване на тона, така и разливане с почти акварелна характеристика на петното. Такъв богат интерпретационен подход в работите позволява на Стоян Дечев да постигне нужната психологическа характеристика на образа. В портрета на Л. Толстой, както и в портрета на А. Макаренко, той използва приглушен контраст между червено и зелено. Тази христоматийна фовистична опозиция в различните си стойности създава и търсенето от автора внушение. При изображението на Толстой, наситеното зелено в небето спрямо червената охра в дрехата – фон, изместването на светлата глава вляво, създават динамичен контраст и усещане за вътрешно напрежение, за драматични противоречия в душевността на портретувания. Сходна и същевременно различна е интерпретацията в портрета на проф. Поплилов. Изобразителният подход има сходни с портретите на Александър Поплилов черти, като заедно с това овеществява емоцията на автора си. И композицията, и фонът са в динамично противостоеене. Светлият акцент е само в главата, с което подчертава експресията на изображението. Изкушавам се да кажа, че цялостното внушение на работата се родее с драматичните откровения на Шиле и даже още по-далеч - на Бейкън, без да носи външните им черти.

Към основния си хабилитационен труд Стоян Дечев е представил и подкрепящи работи разделени на „Калиграфия“, „Карикатура“, „Илюстрация“, „Рисунки“, „Приложна графика“. Изключително добро впечатление правят подбраните в порфолиото рисунки, които освен с лекотата, с която са направени, овеществяват емоцията и персоналните пристрастия на автора си. Този личен иронично - гротесков поглед е отразен в карикатурите на Стоян Дечев част, от които са и с международно признание. В подобна посока на работа са подбраните цветни илюстрации, в които рисунъкът и колоритът, както и нарочно търсената фрагментарност, едновременно изграждат изображението и респектират с лаконичността на изказа.

Всички представени работи са следствие от търсенията на автора, от подчертаният му интерес към различни техники и материали — чисти и смесени, на изобразителни похвати, жанрове и форми. Материализирането на

творческата му философия е изразено в преподаваните от него учебни дисциплини, в които отстоява разбирането за мястото и на класическите техники - като продължение на традициите, но и на развитието на съвременните, като фокус върху познанието и посоката за трасиране на собствен път.

Работите на Стоян Дечев покриват изискванията за наукометрични показатели на НАЦИД. Смятам, че представеният хабилитационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и на Правилника за развитие на академичния състав на НХА.

В заключение, предлагам на уважаемите членове на научното жури да изберат на академичната длъжност „доцент“ по „Визуална комуникация“ и „Живопис“ ас. д-р Стоян Дечев Дечев.

проф. д-р Бисера Вълева

15.05.2021